

Ο Γιούγκερμαν και τα στερνά του

του Μ. Καραγάτση*

Λογοτεχνικά, ταξιδιωτικά, βιογραφικά και ιστορικά

— πεζά και ποιητικά — κείμενα για τη Θεσσαλονίκη και την ενδοχώρα της
από τις βιβλιοθήκες των Γ. Κατσέα, Α. Χατζητόλιου και Ι. Μπισχιγιώτη

[...] Ο Βάσιος, σκυμμένος στο παραθυράκι του αεροπλάνου, έβλεπε αριστερά τις ψηλές κορφές του Ολύμπου· και χαμηλότερα, συνέχεια των Πιερίων, το βαθύ και βαλτωμένο κάμπο του Αξιού και το γυμνό Χορτιάτη, που έκλεινε τον ορίζοντα [...] Η Θεσσαλονίκη ξαπλώνονταν σαν ένα μακρύ-μακρύ λευκό μισοφέγγαρο που έπεσε στην ακρογιαλιά. Ο πιλότος ελάττωσε τις στροφές των κινητήρων. Άρχισε το κατέβασμα [...] Από το παράθυρο ο Βάσιος βλέπει τον Καραμάνο να του χαμογελάει [...] Οι δυο φίλοι σφίγγουν τα χέρια [...]

— Είναι φανερό πως η άνοιξη σε ωφέλησε, με τη βοήθεια της εφηβοϊδεαλιστικής ζωής που περνάς τώρα τελευταία.

— Ακόμα δεν ήρθα, κι άρχισες τις ειρωνείες σου;

— Να ξεσκάσω λιγάκι, βρε Βάσια! Να δω έναν άνθρωπο, να μιλήσω!

— Τόση πλήξη είν' εδώ;

— Θα ιδής και μόνος σου...

Ενώ φορτώνουν τις βαλίτζες, ο Βάσιος κοιτάει το αυτοκίνητο.

— Αυτή είναι η Pontiac του Ντίνου; Χαριτωμένο αμάξι [...]

Το αυτοκίνητο, προσπερνώντας τη Γεωργική Σχολή, έστριψε δεξιά και πήρε το μεγάλο δρόμο.

Ολόγυρα ξερά χωράφια κι ανάρια σπίτια της περιωρκικής ζώνης· αριστερά λίγη θάλασσα.

— Το τοπίο δε μου φαίνεται πολύ τρελό, μουρμούρισε ο Βάσιος.

— Άσε να δης και την πόλη...

Έφτασαν στο Ντεπό [Σημ: Η περιοχή ονομάστηκε από την *Αποθήκη/ Dépôt* του Γαλλικού τραμ, στην *Μαρτίου*] κι άρχισαν να χορεύουν στο καλντερίμι της κεντρικής αρτηρίας. Από τις δυο μεριές του δρόμου ορθώνονταν παλαιϊκά σπίτια μέσα σε κήπους, είδος βίλες ρυθμού *fin de siècle*, αρκετά άσχημες και παραμελημένες. Πού και πού μίζερα μαγαζιά και κανένα σπάνιο καινούργιο σπίτι, πάντοτε κακόγουστο. Ο Μιχάλης εξήγησε πως περνούσαν την προπολεμική αριστοκρατική συνοικία που γλίτωσε από την πυρκαγιά του 1916. [Σημ: Ο μυθιστορηματικός χρόνος είναι η 10ετία του '30.]

— Τώρα φτάνουμε στην παλιά πυρίκαιυστη ζώνη, όπου χτίστηκε η καινούργια μοντέρνα πόλη, που αποτελεί το Κέντρο, σα να λέμε το Σίτυ [...]

Ξεμπούκαραν σε μια παραλιακή πλατεία στολισμένη με το Λευκό Πύργο. Ο δρόμος ακολουθούσε τώρα τη θάλασσα. Απ' τη μεριά της στεριάς ήταν πλαισιωμένος με ψηλά καινούργια σπίτια σπάνιας ασχημιάς. Αυτοί πήραν ένα λοξό

* Γεννήθηκε το 1908 και έζησε σε διάφορες πόλεις, λόγω των μετακινήσεων του τραπεζικού πατέρα του, του πρώτου διευθυντή της Εθνικής Τραπέζης στη Θεσσαλονίκη, όπου ο μικρός Δημήτρης έμεινε το 1913 και επέστρεψε το 1922 μέχρι το 1924 για να τελειώσει το Β' Γυμνάσιο (περίοδο κατά την οποία έγραψε το πρώτο του διήγημα, την βραβευμένη «Κυρία Νίτσα»). Ο Μιχ. Καραγάτσης (Μίτιας για τους φίλους του, φιλολογικό ψευδώνυμο του Δημ. Ροδόπουλου), ένας από τους αντιπροσωπευτικότερους πεζογράφους της γενιάς του '30 σκιαγραφεί αφτιασίδωτα — με τη ματιά ενός «καθολικού βιολογικού ερωτισμού» — το κυνικό ήθος της μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή αστικής τάξης. Έγινε γνωστός στο ευρύτερο κοινό από τις τηλεοπτικές μεταφορές των μυθιστορημάτων του «Γιούγκερμαν», «Ο συνταγματάρχης Λιάπκιν», «Ο κίτρινος φάκελος» και «10». Πέθανε σε ηλικία 52 ετών. Τα αποσπάσματα που δημοσιεύουμε είναι από το μυθιστόρημά του «Ο Γιούγκερμαν και τα στερνά του» (Εκδόσεις Εστίας, 1^η έκδοση Πυρσός, 1941).

δρόμο, – την οδό Τσιμισκή – πλατύ, με καλή προοπτική, τριγυρισμένο κι αυτόν από παρόμοια αηδιαστικά οικοδομήματα.

– Δεν έχει αρχιτέκτονες εδώ; Ρώτησε ο Βάσις.

– Ό,τι θέλεις έχει και καλλιτεχνική κίνηση ακόμα. Μόνο γούστο δεν έχει...

Έκοψαν μια στενή πάροδο αριστερά, ξαναβγήκαν στον παραλιακό δρόμο και σταμάτησαν μπροστά σ' ένα περίεργο οικοδόμημα, ακαθόριστου ρυθμού, αλλά με φανερές μεγάλες αξιώσεις. Ήταν το ξενοδοχείο «Μεντιπερ-ράνεαν».

Ανέβηκαν στο δωμάτιο που είχε κρατήσει ο Καραμάνος για το Βάσια. Ευρύχωρη κάμαρα, επιπλωμένη με το καθιερωμένο γούστο, καθαρή και άνετη. Δίπλα υπήρχε μια τουαλέτα με λουτρό· μπροστά, μια μεγαλούτσικη βεράντα που έβλεπε στη θάλασσα. Ο Γιούγκερμαν έμεινε ικανοποιημένος.

– Ωραία είν' εδώ. Ιδίως έχει φως, αέρα και θέα...

– Η δύση είναι όμορφη στο Θερμαϊκό. Θα ι-δής απ' το μπαλκόνι σου φεγγαράδες αξεχάστες. Εξάλλου, το μόνο πράμα που αξίζει εδώ, είναι η νύχτα.

Ο καμαριέρης έφερ' ένα δίσκο με καφέ γάλα. Ο Βάσις στρώθηκε στο φαί [...]

– Έχω ανάγκη από αυτοκίνητο, είπε ο Γιούγκερμαν [...] Θα σε παρακαλέσω να μου βρεις ένα καλό ταξί και να το συμφωνήσης με το χιλιόμετρο. Θα το κρατάω μέρα-νύχτα, όσο θα μείνω στη Θεσσαλονίκη.

– Εύκολο αυτό.

Μπήκαν στο αυτοκίνητο και τράβηξαν για το εργοστάσιο. Πήραν τους βρώμικους εμπορικούς δρόμους που σφίγγουν το λιμάνι, προσπέρασαν το Σταθμό [Σημ: Παλιό] και τράβηξαν κατά το Μπεξινάρ. [Σημ: Στις αρχές του περασμένου αιώνα υπήρχε πάρκο αναψυχής και ονομαζόταν "Κήπος των πριγκήπων". Μετά την δημιουργία των Σφαγείων και την επέκταση του λιμανιού η περιοχή μολύνθηκε και υποβαθμίστηκε.] Εκεί απλώνεται μια παραλία γυμνή κι αρκετά βρώμικη, γεμάτη ακαθόριστα οικόπεδα, μπαξέδες που γίνονται σιγά-σιγά οικόπεδα κι εργοστάσια χτισμένα πάνω στα οικόπεδα. Κάτι το άσχημο, το ξερό, το ακάθαρμο κάτω από το φωτεινό ήλιο του Ιουνίου.

Το εργοστάσιο της «Γόρτυνος» ήταν ένα με-

Από την υπαρκτή ιστορική βάση των έργων του Καραγάτση.

γάλο οικοδόμημα [...] Ολόγυρα ξαπλωνόταν ένα τεράστιο οικόπεδο φραγμένο και γυμνό, εξόν από μια γωνιά πλάι στη θάλασσα που ήταν καταπράσινη, γεμάτη πεύκα, ακακίες και φτελιές. Κι ανάμεσα στα φουντωτά δέντρα ξεπρόβαλλε μια χαριτωμένη βιλίτσα: το σπίτι του Ντί-νου Σκλαβογιάννη. Παρακάτω, στην άλλη γωνιά, περιτριγυρισμένο από μερικές πρασιές λουλουδιών, ήταν ένα σπιτάκι, είδος bungalow, όπου έμενε ο Καραμάνος με τη μητέρα του [...] Ο Ντίνος δέχτηκε το Βάσια με φιλοφρονήσεις και χαμόγελα.

– Τι κάνει η κυρία Αθηνά, η δεσποινίς Ντίνα;

– Καλά, καλά. Σε περιμένουν με ανυπομονησία.

Και το δράμα του γιου μου είναι διπλό [...] Τον εξαντλεί, τον ρουφάει. Είναι, όπως λεν, αχόρταγη για χάρδια, για παράξενα χάρδια που καταστρέφουν τα νεύρα [...] Κάθε απόγευμα τη βλέπει στην γκαρσονιέρα του και τη νύχτα εκεί, στο δασάκι, κοντά στη σέρα, ως τα ξημερώματα [...] Ο Βάσις σηκώθηκε όρθιος.

– Κατάλαβα, είπε. Θα δώσω λύση [...] Καληνύχτα, κυρία Καραμάνου [...]

Με περπατησιά μεθυσμένου τράβηξε κατά το δασάκι [...] Και κει, πάνω στα χορτάρια, τους είδε. Αυτός ήταν ξαπλωμένος ανάσκελα, χωρίς σακάκι και μ' ανοιχτό πουκάμισο [...] Η γυναίκα πλάι του, του χάριδεψε τα μαλλιά, με μάτια στηλωμένα στο πρόσωπό του [...]

Οι γονιμικές τοξίνες φαρμάκωσαν το νευρικό του σύστημα. Μάζεψε το κορμί σε καμπύλη, όπως τ' αγρίμι στο καρτέρι και μ' ένα τιγρίσιο πήδημα βρέθηκε απάνω στο Μιχάλη και τον άρπαξε απ' το λαιμό.

Αυτό που ακολούθησε δε βάσταξε πάνω από

δύο λεπτά: Ο Μιχάλης, μετά το πρώτο ξάφνιασμα, ξαναβρήκε την ετοιμότητά του [...] Μ' ένα χτύπημα των γονάτων του στην κοιλιά του Βάσια, λευτερώθηκε από τον κλοιό των δαχτύλων του [...] Ο Βάσιος [...] σκύλιασε [...] άρπαξε το Μιχάλη απ' το λαιμό και τα μαλλιά, με δύναμη τιτανική και του χτύπησε δυο φορές το κεφάλι στον τοίχο. Κατόπιν [...] τον έριξε χάμω κι άρχισε να τον αποτελειώνει με φοβερές γροθιές στα σαγόνια.

Η Ντίνα [...] δε δίστασε καθόλου. Ολόγυμνη, κατάλευκη, εξαγριωμένη και σιωπηλή ξεχύθηκε με νύχια ανοιγμένα κι όργωσε βαθιά τα μάγουλα

του Βάσια [...] Ο πόνος και το αίμα που στάλαζε στα μάτια του τον τύφλωσαν από φως και λύσσα. Αφήνοντας τον αναίσθητο Καραμάνο άρπαξε τη μαινάδα και κυλίστηκε μαζί της. Τα χέρια του κρατούσαν το κορμί της, το βάρος του εξουσίαζε τ' ανυπεράσπιστα μέλη της. Την ακινήτησε πάνω στα χορτάρια και τη νεμήθηκε, βίαια, γοργά, οργισμένα. Κι όταν την εξουσίασε απόλυτα, όταν την ένωσε υποχείρια και συμμετοχή της αρσενικάδας του, με μια σπρωξιά την έδιωξε από πάνω του κι έφυγε σαν παλαβός μέσα στη νύχτα...

